

Unapređenje rada savjetovališta – istarski model zaštite mentalnog zdravlja

Vrijeme u kojemu živimo stvara neprestano nove potrebe i iskušenja u zaštiti te unapređenju zdravlja ljudi. Temeljem brojnih pokazatelja još u posljednjem desetljeću 20. stoljeća pojavila su se brojna predviđanja stručnih i znanstvenih nacionalnih timova te onih Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) da će 21. stoljeće biti ono u kojemu će upravo duševno zdravlje biti najveći javnozdravstveni izazov zapadne civilizacije.

Zaštita mentalnog zdravlja Porečana prepoznata je kao potreba, prioritet i izazov od samog pokretanja projekta Zdravi grad Svjetske zdravstvene organizacije ranih 1990-ih. Za to je tada bilo više razloga. Ponajprije blizina Europe i proeuropski način života stanovnika Poreča, prijenos

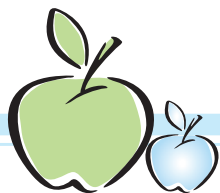
zapadnoeuropskih trendova: tempa života, prezaposlenosti roditelja, želje za radom i postignućem, rizika za rast i razvoj djece, kao i mnogih drugih. Osim toga, Poreč i Istra tada su se suočili s velikim brojem prognanika i izbjeglica zbog Domovinskog rata koji su trebali psihološku pomoć i podršku. U godinama koje su slijedile, projekt Zdravi grad Poreč usmjeren je prema unapređenju zdravlja ljudi u svim razvojnim fazama života, od najmlađih do najstarijih. Na tom je putu uslijedila i ekonomska kriza 2009./2010. koja se odrazila na mentalno zdravlje ljudi, a potom 2019. i pandemija. Porečki timovi su se tako tijekom razvoja projekta Zdravi grad posebno usmjerili na zaštitu mentalnog zdravlja. Zaštita mentalnog zdravlja Porečana tijekom gotovo 30 godina djelovanja

projekta Zdravi grad Poreč bila je i ostala potreba naših stanovnika, jedan od prioriteta za zdravlje u zajednici, a lokalno gradsko psihološko savjetovalište snažan oslonac zaštite mentalnog zdravlja stanovnicima Poreča.

Ekipiranje gradskog savjetovališta Poreča

Grad Poreč-Parenzo u okviru vlastitog projekta Zdravi grad Poreč od 1990-ih godina sustavno i kontinuirano ekipira gradsko psihološko savjetovalište i čini ga dostupnim stanovnicima Poreča. Taj je put osnaživanja lokalnog psihološkog savjetovališta uključivao suradnju stručnjaka i ključnih ljudi zajednice, osiguravanje uvjeta za rad, neprestano prilagođavanje prostora za ovu osjetljivu namjenu, osiguravanje sredstava te osnovno – ekipiranje

tima stručnjaka za rad u lokalnom savjetovalištu. Za pružanje usluga psihološkog savjetovanja ključno je bilo prepoznavanje snaga lokalnih stručnjaka (psihologa, liječnika, pedagoga, rehabilitatora, logopeda, nutricionista i drugih pomagačkih zvanja), njihovo povezivanje, osnaživanje i educiranje lokalnih pomagačkih timova, stvaranje uvjeta za rad u lokalnom psihološkom savjetovalištu te prihvata stanovnika Poreča i okolnih područja u prostore savjetovališta. U godinama razvoja porečko gradsko psihološko savjetovalište pri Zdravom gradu Poreč preraslo je u ozbiljnu socijalnu ustanovu za pružanje psihosocijalnih usluga te postalo glavno uporište lokalne zaštite mentalnog zdravlja na ranoj razini rizika generacijama Porečana svih dobnih skupina. Savjetovalište je postalo respektabilni centar mentalnog zdravlja sa zaposlenicima psiholozima koji su ujedno psihoterapeuti s europskim psihoterapijskim diplomama iz priznatih psihoterapijskih pravaca (gestalt terapija, realitetna terapija i dr.) i članovi strukovnih komora. Savjetovalište je sa svojim kompetentnim stručnjacima preraslo u tim za zaštitu mentalnog zdravlja Porečana, ali i stanovnika sjeverozapadne Istre.

Porečko savjetovalište kao nadstandard

U porečkom savjetovalištu pružaju se usluge psihosocijalne podrške i ljudi se osnažuju u svim životnim situacijama u neposrednom okruženju. Programski segmenti porečkog savjetovališta su: savjetovalište za djecu, mlade, odrasle, starije i obitelji s emocionalnim, ponašajnim teškoćama, problemima adaptacije i/ili teškoćama u odnosima, kod problema ovisnosti, pružanje podrške bolesnim osobama i/ili članovima obitelji, osobama s invaliditetom i osobama s drugim teškoćama, osiguravanje podrške kod gubitaka tijekom procesa žalovanja te provođenje kriznih intervencija u zajednici (nagle smrti, oružane pljačke i dr.). U Savjetovalištu se

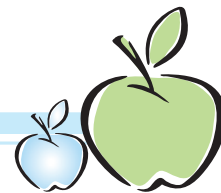
organiziraju edukativno-suportivni programi osnaživanja mladih parova u pripremi za porođaj i roditeljstvo, pružanje podrške roditeljima u svladavanju odgojnih strategija, rad s rizičnim skupinama mladih i odraslih. Porečko se savjetovalište pokazalo održivim u lokalnoj zajednici, lako dostupnim i iznimno važnim osloncem stanovnicima koji su najčešće dobrovoljni klijenti te se javljaju za pomoć na ranoj razini rizika. Postalo je snažan nadstandard lokaliteta te dopuna uslugama koje se mogu dobiti u RH u sklopu sustava zdravstva i socijalne skrbi. Upravo zbog toga porečkom su se savjetovalištu priklonile i zajednice u okruženju. Okolne jedinice lokalne samouprave (JLS) godinama sufinanciraju porečko savjetovalište kako bi se njihovi stanovnici mogli koristiti istim uslugama u savjetovalištu kao i stanovnici Poreča. Danas je Centar za pružanje usluga u zajednici Zdravi grad Poreč-Parenzo ustanova, prije svega neprofitna organizacija, s jednim od najstarijih gradskih psiholoških savjetovališta u državi, koje se neprekidno razvija 29 godina. Zdravi grad Poreč svih ovih godina ekipira i osnažuje lokalne stručnjake za prihvata stanovnika

s različitim ozbiljnim ili prolaznim teškoćama mentalnog zdravlja. Pruža podršku pojedincima i obiteljima, radnim organizacijama, menadžerima i socijalno ugroženim stanovnicima, djelatnicima s posebnim uvjetima rada i svima kojima je potrebno te se tako profilira u centar zaštite mentalnog zdravlja na ranoj razini rizika. Osigurava ranu intervenciju i vrlo često sprječava razvoj većih zdravstvenih problema.

Istarski model zaštite mentalnog zdravlja

Dostupna pomoć u neposrednom okruženju najveće je iskušenje za mentalno zdravlje! Stanovnike svih dobnih skupina moguće je zaštititi kvalitetnim, dostupnim i održivim programima zaštite mentalnog zdravlja u neposrednom okruženju ili u centru najbližem mjestu stanovanja. Savjetovališta koja su dostupna teritorijalno, prostorno, radnim vremenom, stručnim kadrom, cijenom usluge, funkcionalna su savjetovališta koja istinski unapređuju zdravlje stanovnika jednog područja. Istarska županija upravo takva savjetovališta želi podržavati, razvijati i osnaživati u cilju dostupnosti stručne usluge psihološkog savjetovanja svim stanovnicima na

području Istre. Prepoznati od županije kao najiskusnije, Savjetovalište Zdravog grada Poreča i njegov stručni tim postali su koordinacijski centar Istre za unapređenje rada istarskih savjetovališta. Zdravi grad Poreč je svojim programima za zaštitu mentalnog zdravlja, prerastao u ekspertni centar za psihosocijalno zdravlje obitelji Hrvatske mreže zdravih gradova, a 2016./2017. postao je izabrani nositelj projekta Istarske županije (IŽ) Unapređenje rada savjetovališta Istre u okviru prioriteta zaštita mentalnog zdravlja djece, mladih i obitelji u okviru Plana za zdravlje i socijalno blagostanje IŽ. Zdravi grad Poreč prihvatio je vrlo zahtjevnu ulogu vođenja projekta za uspostavljanje rada održivih savjetovališta u istarskim gradovima. Ujedno to je prvi takav pilot-projekt razvoja lokalnih gradskih savjetovališnih centara za zaštitu mentalnog zdravlja stanovnika na razini županije u RH. Cilj je projekta urediti i standardizirati rad funkcionalnih psiholoških savjetovališta u gradovima Istre po uzoru na porečko te učiniti uslugu psihološke pomoći i podrške dostupnijom svim stanovnicima Istre u najvećem izazovu za zdravlje 21. stoljeća – zaštitu mentalnog zdravlja.

Projekt osigurava:

- edukaciju kadrova istarskih savjetovališta iz 7 istarskih gradova koji su iskazali spremnost za uspostavu rada lokalnih savjetovališta (Labin, Buzet, Buje, Pazin, Umag, Rovinj, Pula) koju osigurava Istarska županija
- stvaranje primjerenih uvjeta za rad savjetovališta na lokalitetu koji pokazuje spremnost uz edukacije i superviziju Zdravog grada Poreča
- osnaživanje istarskog tima za psihološke krizne intervencije (edukacija novih ljudi u timu)
- rad nositelja projekta Zdravog grada Poreča s timovima lokalnih savjetovališta i ključnim ljudima JLS u procesu standardiziranja rada svakog jedinog savjetovališta poštujući specifičnosti lokaliteta i zakonsku regulativu

- uspostavu mreže standardiziranih i funkcionalnih psiholoških savjetovališta u gradovima Istre kao lokalnih nadstandarda usmjerenih zaštiti mentalnog zdravlja stanovnika toga područja
- međusobno povezivanje i podržavanje istarskih savjetovališta
- osiguravanje zaštite mentalnog zdravlja stanovnicima u okviru socijalnih programa gradova, kao dopuna uslugama u sustavima RH, dostupnima u neposrednom okruženju pa samim tim izuzetno zaštitnima za pojedince i čitave obitelji
- osnaživanje i pružanje podrške zaposlenima u zdravstvu u krizama poput one pandemijske.

Istarska savjetovališta – odraz odgovornosti za zdravlje

Dostupna i standardizirana psihološka savjetovališta na lokalitetima odgovaraju na suvremene zahtjeve života, rada ljudi i nove rizične čimbenike te tako osiguravaju zaštitu pojedinaca, obitelji i zajednice u cijelosti. Mogućnost da se u okviru lokalne zajednice osiguraju uvjeti za direktni kontakt stručnjaka za zaštitu mentalnog zdravlja s građanima radi unapređenja njihova osjećaja osobne kompetentnosti te radne i životne funkcionalnosti, predstavlja nadstandard brige za zdravlje i dugoročni ulog u razvoj i gospodarski napredak svake zajednice. Štoviše, briga za mentalno zdravlje populacije postaje imperativ modernih i odgovornih zajednica u rizicima današnjice. Zaštita zdravlja nameće se kao istinski izazov i interes ključnih ljudi zajednica od gradonačelnika općina i gradova pa nadalje. Oni gradovi u kojima su ključni ljudi vizionari, koji prate i prepoznaju rizike modernog vremena za zdravlje, koji prate rizike i potrebe u svom okruženju, koji vjeruju da je osnovna uloga zajednica ulaganje u ljude i zaštitu stanovnika, koji dugoročno sagledavaju razvoj zajednice sa svim ključnim čimbenicima razvoja, uključit će se u projekt osnaživanja

mentalnog zdravlja svojih sugrađana i sudjelovati partnerski u stvaranju mreže istarskih savjetovališta. Time će stvarati bolju kvalitetu života za sve svoje sugrađane. U pandemiji je razina straha, neizvjesnosti i socijalne izolacije ostavila brojne tragove i uzrokovala funkcionalne teškoće u svim populacijskim skupinama, povećala potrebu za psihološkom podrškom i osnaživanjem ljudi svih dobnih skupina. Zajednice koje su bile spremnije, bile su i u ovoj krizi zaštićenije od drugih.

Stanovnici Istre žive u najrazvijenijoj hrvatskoj županiji i ujedno u zdravoj istarskoj županiji koja među županijama prednjači u planiranju zdravlja i u Hrvatskoj mreži zdravih županija. Tako Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije u višegodišnjim ciklusima brine o zdravlju svojih stanovnika i donosi županijske planove za zdravlje i socijalno blagostanje. Planovi u svakom ciklusu uključuju rad na odabranim prioritetima koji su važni i specifični za stanovnike Istre, koji proizlaze iz potreba stanovnika i slike zdravlja naše regije. Ovi planovi postoje da bi se u Istri razvijali nadstandardi usmjereni unapređenju zdravlja stanovnika Istre. Umeživanje, povezivanje i zajedničko djelovanje istarskih lokaliteta, razmjena znanja istarskih stručnjaka te osiguravanje nadstandarda za zdravlje, stanovnicima Istre osnovni je cilj resornog odjela Istarske županije koji planove za zdravlje donosi i koordinira. Županija, na putu ostvarivanja ciljeva za zdravlje, imenuje projektne partnere, koristi se regionalnim resursima i znanjima te unapređuje kvalitetu života i zdravlje svih istarskih stanovnika.

Nataša Basanić Čuš

psihologinja-psihoterapeutkinja
Zdravi grad Poreč
natasa@zdravi-grad-porec.hr